

exiguum, Gmel.
 fasciatum, Montg.
 Lamarcki, Reeve. = C. edule, L. var.

(Continuará).

CONTRIBUCIÓ Á UN CATÁLECH DELS LEPIDÓPTERS DE CATALUNYA

Fam. LYCAENIDAE

PER

IGNASI DE SAGARRA Y DE CASTELLARNAU

Al neixer en nosaltres el desitg de estudiar la fauna lepidoptero-lògica de Catalunya, s' ens presentaren alguns grups ab especial interès, ja per sa rica representació en nostra fauna al ensemps que poch coneguts baix els aspectes de sa biología y nomenclatura; entre aquestes agrupacions s' ens ofereix la familia *Lycaenidae*.

Sens dupte una de les causes que han contribuït á la complicació de la nomenclatura en aquesta familia, es deguda al gran nombre de sinonimies específiques: y en consecuencia, ab el fi de esvahir en part dita complicació, colquem á continuació de cada especie, aixís com en ses varietats ó formes, les sinonimies donades pels diferents autors, referent á les mateixes. En aclaració de la variabilitat de les formes que 's deriven de la forma-tipo, darem una breu descripció de cada una d' aquelles que 's troben á Catalunya.

Les especies consignades en el «Catálogo metódico y razonado de los Lepidópteros que se encuentran en los alrededores de Barcelona, etc.», publicat en 1874, per D. Miquel Cuní y Martorell, se indiquen en el present assaig, á continuació de ses sinonimies, afeginthi el número d' ordre que s' indica en aquell, ab el fi de unificar ab els coneixements actuals, un treball de tanta estima y base de modernes investigacions.

En l' ordre sistemàtic seguim al «Catalog der Lepidopteren des Palaearctischen Faunengebietes», dels Doctors O. Staudinger y H. Rebel publicat en 1901.

A la part sistemática, havem procurat afegirhi totes aquelles observacions y datos biològichs referents al estat perfecte d' aquests

lepidòpters, y ab especial interès, les èpoques de sa aparició, generacions, variacions estacionals, cambis en la elevació, relacionats ab nostra fauna. Atesa la situació actual dels coneixements biològichs dels nostres lepidòpters, resulta impossible fer per ara l' estudi dels primers estats de les *Lycaenidae*.

En la dispersió geogràfica procurem donar á cada especie les localitats límits de sa àrea, indicades fins al present, mentres que en especies rares fem constar totes ses localitats conegudes. Pera donar un concepte més ampli de dita dispersió, comprem dins nostra regió les comarques de Conflent y Vallespir y les montanyes del Canigó, compreses avuy en el departament francés dels Pyreneus Orientals.

Pera assolir la nostra tasca, ens plau indicar la col·laboració dels nostres consocis senyors Bofill, Maluquer, Romaña y O. C. Rosset, ab la oferta de ses col·leccions pera 'l nostre estudi; aixís com les observacions del senyor Llenas sobre els lepidòpters de la Vall d' Arán. En la regió Oriental som deudors de bon nombre de observacions á Mr. P. Rondou (1); O. Struve (2); Ch. Oberthür (3); E. Elwes (4); M. Larralde (5); A. de Graslin (6); Bellier de la Chavignierie (7), que s' han ocupat de la fauna lepidopterològica dels Pyreneus.

(1) E. Rondou.—*Catalogue raisonné des Lépidoptères des Pyrénées*. Bordeaux, 1903.

(2) O. Struve.—*Drei Sommer in den Pyrenäen von Dr. Oscar Struve in Leipzig*, Stettin, 1882.

(3) Ch. Oberthür.—*Resultat des Chasses dans les Pyrénées Orientales*, 1882.

—*Resultat des chasses d'été dans les Pyrénées Orientales et les Hautes Pyrénées*, 1890.

(4) E. Elwes.—*Butterflies of the French Pyrénées*. London, 1887.

(5) M. Larralde.—*Catalogue des Lépidoptères des Basses Pyrénées*, Bayonne, 1895.

(6) A. de Graslin.—*Resultats de mes chasses dans les Pyrénées Orientales en 1847 et en 1857*, 1863.

(7) Bellier de la Chavignierie.—*Liste des espèces capturées dans les Pyrénées Orientales*, 1857.

FAMILIA LYCENIDÆ

Género LAEOSOPIS, Rbr. 1858

Roboris, Esp.; O.*Evippus*, Hb.; God.; Lang; Ruhl.

Especie molt rara als voltants de Barcelona, un exemplar cassat á Vallvidrera, prop de la font de la Teula, 12-VI-08 (J. M. Romañá). En altres localitats sembla esser mes frequent; Montserrat, ermita de St. Miquel, vola sobre el *Quercus*, 10-VIII-10 (O. C. Rosset). Artesa de Segre (S. Maluquer). Trovada á Collsacabra per Masferrer. Vernet y Vilafranca de Conflent (O. Strüve y E. Elwes).

Género THECLA, F. 1807

Spini, Schiff.; F.; Hb.; O.; Frr.; Leech.*Lynceus*, Esp.; Sch.

Juny — Agost

Especie poch frequent; l' havem caçat á Montserrat, ermita de St. Miquel, 20-VI-07; més abundant en la serra de Montgrony, pla de St. Pere, 10-VIII-07. Vilafranca de Conflent (A. de Graslin), Vernet (Ch. Oberthür).

ab. *Lynceus*, Hb.*Vandalusica*, Ld.

(Una taca bruna extesa en l' anvers de les ales superiors).

Una femella pertanyent á aquesta aberració fou cassada per Elwes, prop del Vernet.

Ilicis, Esp.; Hb.; Ferr.*Linceus*, F.

Cuní y Martorell, cat. 22.

Es la especie més abundant del género; la forma-tipo la tenim de St. Pere de Vilamajor y Sta. Coloma de Gramanet, 17-VI-07, trobantse molt més frequent la var. *Esculi*, Hb.

Var. *Esculi*, Hb.*Aesculi*, O.; God.

(Tamany més petit que 'l tipo, ratlla blanca del revers de les ales

superiors apenes visible ó desapareguda del tot, la de les ales inferiors, en alguns exemplars bastant atrofiada, axís com també les taques roges marginals).

Aquesta forma del Sud Oest d' Europa, es molt comú á Catalunya, donchs son en major nombre els exemplars que pertanyen á la mateixa. Encontorns de Barcelona, sobre tot al Tibidabo y vesants de Vallvidrera, ahont vola al entorn del *Ulex parviflorus* y *Quercus coccifera*. Sta. Coloma de Gramanet, juntament ab el tipo, 7-VI-08. Montserrat y moltes altres localitats. Es també abundant á Colliure y al Vernet (de Graslin).

ab. *Cerri*, Hb.

Esculi, Hb.

(Una taca bruna en l' anvers de les ales superiors, forma equivalent á la *Lynceus*, Hb. de *Spini*, Schiff.).

L' havem trobat á St. Llorens, prop Bagá (Alt Bergadá), 12-VIII-07. En les notes inédites de Cuní y Martorell, la cita de la comarca d' Olot, trobada per Vaireda. Bellier de la Chavignerie, cita la captura al Vernet, de exemplars magnífichs y de una coloració enérgica.

Acaciae, F.; Hb.; O.; God.

Juliol

Fins ara aquesta especie sols s' ha citat dels Pyreneus Orientals; Vilafranca de Conflent, Vernet (de Graslin), Bellier de la Chavignerie). Coll de la Perxa (O. Struve). Segons Rondou, cat. cit., vola en els matolls de pruneres.

Género CALLOPHRYS, Billb. 1820

Rubi, L.; Esp.; Hb.; O.; God.; Ruhl.

ab. *Inmaculata*, Fuchs (revers sense taques blanques).

var. *Borealis*, Krul.

var. *Sibirica*, Ruhl. (revers més pàlit).

Cuní y Martorell, cat. 24.

Febrer — Avril

Especie molt abundant en totes les localitats primaverals, ab pre-

ferència en els llocs montanyosos, ahont se troba parada, en gran quantitat, sobre el *Quercus coccifera* y l' *Ulex parviflorus*. La aberració *Immaculata*, Fuchs, no es escassa volant ab el tipo.

Género ZEPHYRUS, Dalm. 1816

Quercus, L.; Esp.; Hb.; O.; God.; Ruhl.
Cuni y Martorell, cat. 23.

Juny — Agost

Vola en la part superior dels *Quercus*, sobretot la femella, per lo que es molt difícil de agafar. Gualba, pujant á la vall de Sta. Fe, 12-VII-07. Montserrat, localitat ja citada per Cuni, ermita de St. Miquel, 10-VIII-10 (O. C. Rosset). Artesa de Segre (S. Maluquer).

Betulae, L.; Esp.; Hb.; O.; God.

Spinosa, Gerh.

Especie molt escassa; Blanes (M. Llenas). Banys de St. Vicents, Seu d' Urgell, VIII-07 (S. Maluquer). Trovada á Collsacabra per Masferrer (Cuni, notes inèdites). Seva, regió del Montseny (R. de Casanova). Aquesta especie sembla esser freqüent en la part montanyosa de nostra regió, sobretot en la seralada Pyninca.

Género THESTOR, Hb. 1816

Ballus, F.; Hb.; O.; Dup.; B.; Frr.; Gerh.; Ruhl.
Cuni y Martorell, cat. 25.

Primers de Mars — Maig

Se troba extesa per la costa de Ponent, en localitats calentes; costas de Garraf, Castelldefels, Brugués, Gavá, etc. Freqüent als voltants de Barcelona; Santa Creu d'Ordre, Vallvidrera, Tibidabo, Santa Coloma de Gramanet. L' havém cassat també á la Garriga y altres localitats del Vallés. Cuni la cita de Calella y Pineda.

Les femelles se presenten ab mes freqüencia després de alguns dies de la aparició del mascles.

Género CHRYSOPHANUS, Hb. 1816

Virgaureae, L.; Esp.; Hb.; O.; God.; Frr.
Cuní y Martorell, cat. 26.

Juny — Juliol

Cuní, en son catàlech, diu referintse á *Virgaureae*: "En los bosques de Vich, hacia los Pirineos". En aquesta última regiò se remonta vers les localitats més elevades, confirmantho Rondou, afegint, apenas baixa dessota 600 metres, elevantse fins á 1600. Revola sobre el *Polygonum fagopyrum*, *Sedum album*, *Lamium origanifolium*; en les altures busca els *Rubus idaeus* y els diversos capitols de *Carduus*.

var. *Miegii*, Vogel.

(Anvers del mascle puntejat de negre, coloració de la famella més clara que el tipo, ab les taques negres més grosses).

Segons Rondou, els exemplars més típics d' aquesta varietat procedeixen de la vessant espanyola del Pyrineus.

Hippothoe, L.; Esp.; Kn.

Eurydice, Rott.; Esp.

Chryseis, Bkh.; Hb.; O.; God.; Frr.; Wallgr.

Vall d' Arán, VII-09. L' únich exemplar que havem vist, procedent d' aquesta localitat, fa transició, per sos caràcters á la var. *Eurybia*, O., *Eudirice*, Hb.; God. (var. alpina). Aquesta especie referent á Catalunya, creyem se troba confinada á la serrallada Pyrenenca.

Alciphron, Rott.; Stgr.

Hipponoe, Esp.; O.; Ferr.

Lampetie, Hb.

var. *Gordius*, Sulz.; Esp.; Hb.; O.; God.; Frr.

Cuní y Martorell, cat. 27.

(Se diferencia del tipo, pel color rogench fonamental del anvers de les ales, á més, el mascle te un reflexe violat y la famella te les taques negres del anvers més grosses).

Juny — Juliol

L' havem trobat ab frequencia en les vessants occidentals

del Montseny, St. Pere de Vilamajor, serra de St. Elies (d' aquesta localitat procedeix un exemplar, femella, que en l' anvers de les ales inferiors presenta les taques negres confluents, formant taques allargades); Gualba. També 's troba en la vall de Sta. Fe y repeus del turó del Home (Montseny).

Cuní y Martorell diu, se troba en les crestes de les montanyes y cita com á localitats, St. Geroni y el Tibidabo; avuy pels cambis que han sofert dits llocs hi deu esser molt rara. Als Pyri-neus hi es frequent.

Phlaeas, L.; Esp.; Hb.; O.; God.; Frr.; Leech.; Huhl.

Cuní y Martorell, cat. 28.

1.ª gen. *Mars* — *Juny* 2.ª gen. *Juliol* — *Novembre*

Especie molt abundant, se troba extesa per tots indrets, la primera generació constitueix la forma tipo. Juntament se presenten exemplars ab una ratlla de taques blaves marginals, en l' anvers de les ales inferiors, ab. *caeruleopunctata*, Stgr.

gen. aest. *Eleus*, F.; O.; Gerh.

Turcicus, Gerh.

Stygianus, Butl.

Turanica, Heyne Ruhl (trans.).

? var. *Oxiana*, Gr. Gr.

(Anvers de les ales, molt fosch; inferiors, ab l' apéndix caudal bastant desenrotllat).

Generació estival del Sud d' Europa, se troba extesa per tota la regió en les localitats ahont vola el tipo. En aquesta segona generació se presenten també exemplars pertanyents á la ab. *caeruleopunctata*, Stgr.

Dorilis, Hufn.; Rott.

Circe, Schiff.; Hb.; O.; Frr.

Xanthe, F.; God.

Phocas, Rott.; Esp.

Xanthoides, Peyer. (? hybrid).

ab. *Albicans*, Fuchs.

Avril — *Juny* — *Juliol*

Especie bastant rara, s' ha citat de varies localitats catalanes, si be en algunes eventualment. Cuní y Martorell, en son catà-

lech dels Lepidopters de Catalunya, no fa esment de aquesta especie; més tard (1885) en sa comunicació á la Societat Espanyola de Historia Natural, sobre una excursió entomològica á varies localitats de la provincia de Girona, cita á *Dorilis*, Hufn. procedent de Rosas; també 's troba mencionada del turó del Home, Montseny, en altre comunicació de dit senyor á la esmentada societat. Pertanyent á la primera generació, deu citarse un exemplar cassat á Gavá (S. Maluquer). A St. Pere de Vilamajor hi havem trobat la generació d' estiu pels mesos de Juliol y Agost, en les vores cobertes de flors, de la riera de la Moxa. En la regió Pyninenca hi es bastant rara, en les parts més elevades de la serralada sol presentarse sots la forma: vaar. *Subalpina*, Frr. = *Montana*, Meyer = *Xanthe* var. Bell, constituint la única generació.

Género LAMPIDES, Hb. 1816

Boeticus, L.; Esp.; Hb.; O.; God.; Mill.; Trim.; Nicev.; Leech.; Ruhl.

var. *Armeniensis*, Gerh. (més pàlida).

Cuní y Martorell, cat. 29.

1.ª gen. *Maig*—*Agost* 2.ª gen. *Setembre*—*Novembre*

Especie abundant y extensament dispersa en nostra regió, fins en sa part superior. Sol variar en quant al tamany, axís com en intensitat de les escates filiformes en l' anvers de les ales del mascle, presentant alguns exemplars, un aspecte pelut, y finalment en la dilatació de la franja fosca marginal de les ales, convertintse, en algún mascle, en ample faixa, que envolta l' ull del angle intern de les ales inferiors. En els turons propers á Barcelona, se troba volant al entorn del pins; també abunda en els lochs coberts de ginesteres.

Telicanus, Lang.; Hb.; O.; God.; Frr.; Mill.; Trim.

Pirithous, L. (descrita segons un mascle sense cua).

ab. *Bellieri*, Ragusa (revers molt més pàlit).

Cuní y Martorell, cat. 30.

Se presenta aproximadament en las mateixes époques que l' anterior. Els mascles solen variar en la forma del contorn de ses

ales inferiors. Vola abundantament al entorn del coscoll (*Quercus coccifera*). És freqüent veurer volar aquesta espècie, com també l' anterior, en la part superior de certs arbres, elevantse molt més que les *Lycaena*.

Género LYCAENA, F. 1807

Argiades, Pall.; Nicev.; Leech.; Barr.; Ruhl; Tutt.

Tiresias, Rott.; Esp.

Amyntas, Hb.; O.; God.

Maig — Setembre

Creyem deu esser molt extesa per nostra regió, si be bastant localisada y poch abundant. Margenedes dels rius y herveys; Santa Coloma de Gramanet, vores del Besós; Tibidabo; La Garriga; Guardiola-Bagá; Collsacabra, cassada per Masferrer (Cuní y Martorell—Notes inédites); Espinelves (Masferrer).

La segona generació, se 'ns presenta á mitjans de Agost (Sant Pere de Vilamajor, riera de la Moxa).

Argiades, Pall. ab.

Exemplar cassat á St. Celoni, en la vora dreta del Tordera (F. Ferrer y Vert). Dit exemplar te com á característiques: Anvers: Coloració com *Argiades*; revers: Ales superior de color gris clar ab la ratlla que clou la celda discoidal de color fosch. Inferiors: Color gris-clar, ab dos taques ovalades negres (la superior molt allargada), colocades horizontalment á l' arrel del ala, altres dos més petites colocades una pro del angle extern y l' altre en l' ull caudal. Entre els espays internervals, taques allargades de color bru-rogench, no obstant aquets caràcters ben diferencials, el present exemplar serà una aberració de la espècie *Argiades*.

Argus, L. (Idas) L.; Kirby; Schoyen; De Vos.

Aegon, Schiff.; Hb.; O.; God.; Frr.; Spr.; Leech; Ruhl; De Vos.

Argyrotoxus, Brgstr.

- Argyrognomon*, Brgstr.; Bkh.; Kirby; Schoyen.
Argus, Esp.; Hb.; O.; God.; Frr.; HS.; Gerh.; Alph.; De Vos; Obth.
Calliopsis, B.; Obth.
Subsolanus, Ev.; Ruhl.
Caerulescens, Gr. Gr.
 Cuni y Martorell, cat. 41.

Maig — Agost

A les sinonímies de *Argus*, L. hi afegim les de *Argyrognomon*, Brgstr., donchs les diferències específiques entre aquestes espècies no estan satisfactoriament determinades, quan els autors no han arribat a un criteri únic; y Staudinger en son darrer catàlech dels Lepidopters de la Fauna Paleàrtica, no sap, certament, a quina de les dos formes deu atribuir la var. *Hypochiona* de Rambur, forma que 's presenta també en nostra regió.

Se troba en els indrets frescals y prats, ab preferència en les petites corrents d'aigua. Freqüent als voltants de Barcelona y en altres llocs. Molt abundant en l'alt Bergadá, ahont es troba en voliors pels prats elevats y humits. Juny-Juliol.

var. *Hypochiona*, Bbr.; Stgr.; Obth.; Schoyen.

(Tamany major, revers albi).

Es la forma meridional y dominant en la regió, ja desde 'l Vernet; no obstant, segons Obth., no 's troba tant caracterisada en aquella localitat com a Andalusia.

Baton, Berg.

Amphyon, Esp.; Forts.; Bkh.

Hylas, Hb.; O.; God.; Nicev.

Vicrama, Moore.

Cashmirensis, Moore.

Maig — Agost

Lo tipo sols l'havem trobat a la regió pirinenca; Vall d'Arán (M. Llenas); Guardiola-Bagá; carretera de la Pobla de Lillet 29-VI-10; Vilafranca de Conflent, sota de Fontpedrosa (de Graslin).

var. *Panoptes*, Hb.; Mill.; Stgr.

Cuni y Martorell, cat. 31.

Mars — Maig

Es forma primerenca, sol volar abundantament en els llocs montanyosos ahont hi vegeten els romanins y farigoles. Està dispersa en les localitats primaverals de la costa de Ponent, voltants de Barcelona, Vallés, St. Miquel del Fay, Montserrat, comarca d' Olot (Vayreda). Al Pyrineu se troba á Colliüre (Élwes), á Vilafranca, volant ab el tipo (de Graslin) y al Vernet (Nou y O. Struve). Segons Rondou, cat. cit., aquesta varietat may se troba tant caracterizada en dita regió com la veritable *Panoptes*, Hb. de Espanya.

Orion, Pall.; Wernb.

Telephii, Esp.; Bkh.

Battus, Hb.; O.; God.

Cuní y Martorell, cat. 43.

Maig (segons Rondou, cat. cit., als Pyrines dura fins *Juliol*)

Especie molt localisada; Castelldefels, prop de la montanya Pla de les Basses, en un tarterar, volant en petites colonies; també l' havem trobada á Montserrat, prop de la ermita de St. Miquel, á darrers de Maig; en la mateixa localitat la cassá Himmig-hoffen, segons el catálech de Cuní. Aquest, en ses notes inédites, la cita com trobada á St. Miquel del Fay, á 20 de Maig de 1879. També s' extén pel Pyrineu, trovantse á Vilafranca de Conflent (de Graslin); abundant al Vernet, y segons observacions de Oberthür, vola en petites colonies, al entorn dels pedregars y's para en les flors del timó.

Orbitulus, Prun.; Esp.; O.; Hb.; God.; Frr.

Cuní y Martorell, cat. 42.

Juliol — Agost

Aquesta especie creyem deu abundar en la nostra vessant de la serralada Pyrenaica, essent representada en sa part central, per la var. *Oberthüri* Stgr. (tamany més gros, coloració del mascle, més fosca). Segons Rondou, cat. cit., els exemplar dels Pyrines Orientals son iguals als dels Alps. Es especie de grans altures.

Astrarche, Brgstr.
Medon, Esp.; Nicev.
Agestis, Hb.; O.; God.; Frr.; Gerh.; Obth.
Idas, Gerh.; Ruhl.
Nazira, Moore.
 ab. *Albicans*, Auriv. (revers albi).
 Cuní y Martorell, cat. 44.

1.ª gen. *Avril* 2.ª gen. *Juny—Septembre*

La primera generació té el color fonamental del revers de les ales gris clar, essent considerada com a forma tipic; aquesta 's troba a Catalunya si bé en la mateixa època apareix la forma següent.
 var. (gen. vern. merid.) *Ornata*, Stgr.

(A més de tenir el color fonamental del revers de les ales igual que el tipic, se diferencia del mateix, per la dilatació de les taques rogenques marginals del anvers de les ales, formant una ample faixa).

Darrerament aquesta forma ha estat trobada per Napoleón Manuel Kehil en la serra de Espuña (Murcia), fins aleshores sols s' havia citat de la Mauritania, Canarias, Andalusía y de les isles de Córcega y Cerdenya. A Catalunya 's troben exemplars ben caracterisats, Santa Coloma de Gramanet; primavera.

gen. aest. (merid.) *Callida*, Bell.
Aestiva, Stgr.

Agestis, Hb.
Allous, Gerh.

(Color fonamental del revers de les ales roig-canyella, les taques marginals del anvers més grans que en el tipic).

Entre nosaltres constituïeix la segona generació de *Astrarche*, Bgstr. que sol presentar-se a mitjans de Juny en les mateixes localitats de la primera generació.

Eros, O.; Dup.; B.; HS.
Tithonus, Hb.; Leech.
 ? *Venus*, Herz.

Juliol

Se ha citat algunes vegades dels Pyreneus Orientals; Montlluis (Ch. Oberthür).

Icarus, Rott.; Esp.; Hbst.; Bkh.; Frr.; Leech.; Ruhl.

Alexis, Hb.; O.; God.; Frr.

Thetis, Esp.

ab. *Melanotoxa*, Pincit.

Kashgharensis, Moore (ab. blava).

Cuní y Martorell, cat. 45.

Mars — Novembre

Es la especie que 's veu en la major part del any, apareix després de les formes més primaverals y 's troba fins ben entrada la tardor. Es també la més abundant del género. Sol variar per la coloració fonamental del revers de les ales. A Catalunya 's presenta en las formes següents:

ab. *Icarinus*, Scriba; Meig.

Iphis, Meig.

Icarus, var. Esp.

Alexis, vr. HS.

Thersites, Gerh.

(Falten les dues taques basilaris del revers de les ales anteriors).

Se troba en les mateixes localitats del tipo, pero més escassa.

ab. (dismorfisme) *Caerulea*, Fuchs.

Glauca, Maasen.

Casanensis, Krul.

(Femelles ab l' anvers de les ales cobert de color blau).

Aquesta aberració se presenta també en alguns exemplars pertanyents á la var. *Icarinus*, Scriba, voltants de Barcelona (O. C. Rosset). Bastant freqüent en la forma típica.

A més devem esmentar aquí una aberració (femella) trobada á St. Pere de Vilamajor, que presenta en l' anvers de les ales posteriors una taca de color blava, colocada entre la tercera y quarta lluna marginal (y corresponent á la taca blanca que 's troba en el mateix lloch, en el revers), aquesta taca s' allarga fins arribar al

arrel del ala, formant una ratlla blava que la atravesa en sa meitat. Les ales superiors están cobertes del mateix color.

ab. *Arcuata*, Weym.

(Revers de les ales anteriors ab la segona taca basilar confluent ab la última de les antemarginals, formant una taca arquejada).

Aquesta aberració se troba molt més freqüent en les femelles; varis exemplars cassats á Santa Coloma de Gramanet, en l' estiu de 1909; St. Pere de Vilamajor, Agost, 1910.

var. (et ab.) *Celina*, Aust.; Obth.; Ruhl; Rbl.; et Rghfr.

(Anvers de les ales inferiors ab una serie de punts marginals negres).

Forma propia del Mitg-día y Orient d' Europa; Nort d' Africa y Canarias. A Catalunya está representada típicament, si be escassa, volant ab el tipo. Sta. Coloma de Gramanet y St. Pere de Vilamajor, Agost, 1910.

Amandus (-da), Schn.; Hb.; Hbst.

Icarius, Esp.; O.; Dup.; B.

ab. *Argentea*, Lampa (blau-platejada).

Una femella, cassada al Montseny, sobre la vall de Sta. Fe, camí del turó del Home, 12-VII-07 (F. Ferrer y Vert).

Hylas, Esp.

Dorylas, Hb.; O.; Dup.; B.; HS.

ab. *Argester*, Berg.

Thetis, Esp.

Golpus, Hb. (ab. petita).

Cuní y Martorell, cat. 47.

Maig — Agost

Cuní, en son catálech, cita 'l tipo *Hylas*, Esp.; no obstant, creyem que tal denominació fou donada equivocadament, tant, que en ses notes inédites se refereix á *Hylas* var. *Nivescens*, Kef., citant, més detalladament, les mateixes localitats de la montanya de Montserrat que transcriví en sa publicació. D' altre part, el tipo l' havem cassat en la regió Pyrinenca; St. Vicents de Rús, en les valls superiors del Llobregat, 10-VIII-07; Banyes de St. Vicents, Seu de Urgell, VIII-07 (S. Maluquer).

var. *Nivescens*, Kef.

Dorylas var., Rbr.

(Forma *albina*; anvers de les ales del mascle, de color blau de plata, clar).

Maig

Se troba á Montserrat, camí de St. Miquel, camí de St. Geroni y altres indrets de la montanya. Cuní, cita á més, camí de Collbató y Plá dels escursons. Varis autors la consideren propia de les montanyes calcáries de Andalusía, Aragó y Catalunya.

Meleager, Esp.; Bgstr.; F.; Bkh.; Hbst.; God.

Daphnis, Bgstr.; Bkh.; Hb.; O.

v. *Versicolor*, Heyne-Ruhl (revers ab les taques marginals aïllades).

Montserrat, 10-VIII-10, un mascle (O. C. Rosset); Banys de St. Vicents, Seu d' Urgell, VIII-07 (S. Maluquer).

Ab la troballa de *Meleager* á Catalunya, s' extent molt més sa àrea de dispersió en la part occidental del Mitg-día d' Europa, ja que fins are 's creya equivocadament limitada á la regió central de França, carreferintse á la mateixa diu Rondou, cat. cit.: "Mr. Larralde cite cette espèce des Basses Pyrenées, il doit y avoir erreur; *Meleager* est de la France centrale et des Alpes".

Escheri, Hb.; Dup.; B.; Tr.; Lang.; Ruhl.

Cuní y Martorell, cat. 32.

Abril — Agost

Tamany major que *Icarus* á la que s' assembla molt; especie constant, trobantse extesa desde 'ls voltants de Barcelona fins als Pyreneus; Rondou, cat. cit., diu que en aquella regió frequenta les localitats ahont vola *Hylas* y que sol remontarse més alta. Com á bonas localitats se poden citar Vallvidrera, camí de la Rierada; Santa Coloma de Gramanet; Montserrat, localitat molt abundant; St. Pere de Vilamajor y Guardiola-Bagá, en la regió Pyrenenca; Bergas (Cuní), en la Costa de Ponent.

Bellargus, Rott. ; Es. ; Bkh.
Adonis, Hb. ; O. ; God. ; Frr. ; Barr. ; Tutt. ; Obth.
 Cuní y Martorell, cat. 46.

Maig — Agost

El turó de Moncada es una de les localitats més properes, trobantshi, en Juny-Juliol ; en Cuní y Martorell ja li havia trobat, dit autor cita també com á localitat abundosa la montanya de Montserrat ; l' hem trobat, á més, en el camí de Roca Roja, sobre Vilamajor, 17-IV-10. A Guardiola-Bagá hem observat les dues generacions, la primera el 29-VI-10 en la carretera de la Pobla de Lillet, á mitjans d' Agost torna á apareixer en aquella regió y serras del Catllarás (1,500 metros), sobre la Pobla de Lillet. També es citada de la regió Pyrinenca y de la comarca d' Olot (Vayreda).

ab. *Ceronus*, Esp. ; Hb.

(Femella ab la coloració del mascle en l' anvers de les ales, aquest ab taques negres marginals en l' anvers de les ales inferiors).

En les notes inédites de 'n Cuní, se troba citada de Brugués, mes de Maig ; y de Montserrat en el mes de Juliol. També havem trobat á Montcada y á St. Pere de Vilamajor, camí de Roca Roja, 17-VI-10, exemplars de transició á la forma-tipo. A Guardiola-Bagá els mascles de la *ab. Ceronus*, Esp., se trovan juntament ab lo tipo, mereixent especial menció alguns de dits exemplars, pertanyents á la *Ia. gen.* per presentar les franjes de les ales blanques sens cap espany negre.

Coridon (ab propietat *Corydon*), Poda ; Ss. ; Esp.
Corydon, Hb. ; O. ; God. ; Frr. ; Barr. ; Tutt. ; Obth.
Tiphys, Esp.

ab. *Semibrunnea*, Mill.

Corydon, South. (transició á *Syngrapha*, Kef.)

ab. *Sohni*, Ruhl. (revers sense taques).

Cuní y Martorell, cat. 33.

El tipo *Corydon* no l' havem trobat fins are ; Cuní lo degué confondre ab la var. *Hispana* HS. ; no obstant Rondou, diu, es comú en tota la serralada Pyrinenca. En las parts meridional y mitjana de nostra regió la forma més abundant corresponent á la var. *Hispana*,

HS.; en resta donchs explorar detingudament les vessants de la serralada Pirinenca, pera determinar la dispersió del tipo *Corydon* á Catalunya. En l' Alt Bergadá y les serres de Montgrony hem trovat la següent forma de aquesta especie:

Mascle. Anvers: coloració fonamental de les ales com *Hispana*, HS., fxa marginal de les superiors, negra, en la que no se hi distingeixen les taques anular més clares, propies de *Hispana*, taques negres marginals de les inferiors més petites que aquésta; franja blanca desapareixent casi per complert els espais negres. Revers: Dibuij molt reduit y coloració esblancaída.—Femella: Anvers: Coloració de les ales com el tipo, taca central de les superiors, rodejada de blanch. Revers: ab el tó fonamental de les ales inferiors molt més fosch que el de les superiors, destacantse fortament les taques oculars).

Guardiola-Bagá, 6-VIII-07; Plá de St. Pere, Montgrony, 9-VIII-07.

var. *Hispana*, HS.

Arragonensis, Gerh.

Cuní y Martorell, cat. 34.

(Tamany gros, el mascle te el color fonamental del anvers de les ales blau de plata, molt clar, alguns exemplars ab el tó groguench. Faixa marginal de les ales anteriors, negra, distingintse taques anulars més clares. Taques negres marginals de les inferiors, grosses, rodejades, en alguns exemplars, de color rogench).

1.ª gen. *Maig—Juny* 2.ª gen. *Agost—Septembre*

Forma molt extesa en nostra regió; se troba abundant als encontorns de Barcelona, Montjuich, Tibidabo, Vallvidrera, Moncada, La Garriga, Montserrat, St. Pere de Vilamajor, en aquesta localitat hem observat la segona generació á últims d' Agost.

var. *Corydonius*, HS.

Olympica, Ld.

Ossmar, Gerb.

Cuní y Martorell, cat. 35.

Cuní cita aquesta var. com duptosa á Catalunya.

var. *Caucasica*, Ld.

(Color del anvers de les ales blau de cel, en lloch de blau verdós clar; els punts oculars del revers de les ales anteriors están rodejats de blanch).

Un mascle cassat á St. Pere de Vilamajor, en la serra de la Moxa, 20-VIII-10. Vernet (Oberthür).

ab. *Cinnus*, Hb.; HS.

(Revers de les ales sense taques oculars).

Un exemplar pertanyent á aquesta aberració cassat á Vallvidrera, Can Busquets, 15-VI-09.

Dolus, Hb.; Frr.; B.; Dup.; Tr.

Un exemplar en la colecció de D. S. Maluquer, cassat al Montseny, procedeix de la colecció de D. Aureli Vázquez, fou trobat pel P. Longinos Navás, que 'l regalá á n' aquest senyor. Lo mateix P. Navás la cita de Olius.

Damon, Schiff.; Hb.; O.; God.; Stgr.

Biton, Sulz.; Esp.

Juliol — Agost

En les notes inédites de Cuní, se cita aquesta especie com trobada á Collsacabra per Masferrer. En les valls superiors del Llobregat hi es freqüent, pel mes d' Agost l' havem vist á Guardiola (serra de les Esposes), St. Vicents de Rús, serres de Montgrony, principalment en el plá de St. Pere, sobre la ermita de la Mare de Deu.

Jolas, O.; Frr.; B.; Dup.; Tr.; Ruhl.

Jolaus, Hb.

Cuní y Martorell, cat. 40.

Febrer — Abril

Segons Cuní y Martorell "es de bastant tamany; blava-violada y la femella presenta una ampla faixa negra en l' extrem de ses primeres ales; el revers es blanch-cendrós ab punts negres de iris blanch. En els torrents de les montanyes; St. Genís, etc. Febrer á Abril" (Cuní y Martorell, catálech citat). En ses notes inédites, cita com á localitat precisa el torrent del frare blanch, localitat perduda avuy día. Tot aixó es quant sabem d' aquesta especie en nostra

fauna. Després d' en Cuní, ningú més (que sapigám) la ha trobada no obstant haverla cercat molt, sens obtenir resultats satisfactoris.

Sebrus, B. ; Tr. ; Frr. ; Lang. ; Ruhl.

Alguns exemplars cassats á les vores de la carretera de Guardiola-Bagá á la Pobla de Lillet, en lo mes de Juny de 1910.

Minimus, Fuessl. ; Esp.

Minima, Leech ; Tutt.

Alsus, F. ; Hb. ; O. ; God.

V. *Alsoides*, Gerh. ; Meyer-Dur (tamany més gran).

Cuní y Martorell, cat. 37.

Cuní y Martorell la cita de Rosas, Caldes de Malavella y Empalme (I), y en son catálech diu que abunda bastant en el mes de Maig á Montserrat, prop del monestir, camí de Collbató, els Degotalls. A n' aquestas localitats de la montanya, pot afegirshi ; l' ermita de St. Geroni y l' ermita de St. Miquel, ahont es freqüent. A més, l' havem observat en el Vallés superior, la Garriga, Gualba, St. Pere de Vilamajor. Als Pyrineus hi es comú, y segons observacions de Rondou, cat. cit., sol pararse ab preferencia sobre la *Gobularia nudicaulis*.

Lorquini, HS. ; Gerh. ; Lang.

Buddhista, Alp. ; Ruhl.

Cuní y Martorell, cat. 38.

Citada en el catálech de Cuní y Martorell, com especie duptosa pera Catalunya. No l' havem vista may, ni sabem s' hage citat en altre lloch ab la mateixa procedencia.

Semiargus, Rott. ; Bkh. ; Hbst. ; Ruhl.

Acis, Schiff. ; Hbst. ; O. ; God. ; Frr.

ab. *Actnaca*, Z.

Argiolus, Esp.

? *Saporta*, Dup. (aberració de colorit ?) ; Hb.

ab. *Caeca*, Fuchs (revers sense taques oculars).

(1) Cuní y Martorell: *Excursión entomológica á varias localidades de la Provincia de Gerona (Cataluña)*.

Juliol

Vall de Sta. Fe (Montseny); es freqüent volant en els prats humits, son vol no es molt elevat; especie localisada en aquesta vall; fins ara no la coneixem en altre localitat de nostra regió, exceptuant la del Pyreneus, ahont se troba comunment.

Cyllarus, Rott.; Esp.; O.; God.; Frr.; Mill.

Damoetas, Hb.

? *Coelestina*, Mill. (var. ?).

ab. *Tristis*, Gerh. (revers de les ales ab els ulls més grans).

ab. *Andereggi*, Ruhl (negra, revers ab els ulls més grossos).

Abril — Maig

Entre els exemplars que havem cassat, predomina la tendència de abolició de les taques ocularse en el revers de les ales inferiors, per lo que alguns exemplars podrían referirse á la var. (et ab.) *Lugens*, Carad. No obstant, se troban també exemplars ab dites taques ben desentrotllades, que á mes, per son petit tamany, son ben afins de la var. *Blanchieri*, Mill. Faltantnos un nombre suficient d' exemplars, no podem fixar de una manera precisa la importancia que tenen en nostra fauna les dues formes indicades. Se troba pels voltants de Barcelona (St. Medí, St. Genís); es més escassa que *Melanops*, á la que segueix en sa aparició. Segons Rondou, *Cyllarus* es rara als Pyreneus.

Melanops, B.; Frr.; B.; Tr.; Dup.; Mill.

Sapotae, H. G.

Marchandi, Gerh.

v. *Algirica*, Heyne-Ruhl.

Cuní y Martorell, cat. 39.

Febrer — Maig

Es la primera *Lycaena* que apareix; en anys benignes sol presentarse ja á darrers de Febrer, en nostres localitats més calentes y á racés del vent; es bastant abundant; Cuní diu: "Se trobat en el torrents de Catalunya", y cita algunes localitats properes, Moncada, Calella y Montserrat; abunda al Tibidabo, Vallvidrera, Sta. Coloma de Gramanet, Caldes de Montbuy, La Garriga,

Tarrasa, etc., trobantse extesa fins á Colliure, Vernet y Vilafranca de Conflent.

ab. *Marchandi*, B.; Dup.; H. G.

(En aquesta forma falten les taques oculars del revers de les ales inferiors).

Cuní y Martorell coloca aquesta forma de Boisduval, juntament y com á sinonimia de *Melanops*, B. En ses notes inédites se veu no desconeixia dita aberració, donchs al tractar de *Melanops*, diu: "Ala, vista inferiormente, hay una variedad sin los ojitos". Staudinger, Bramson, Spuler y altres autors, al tractar de la mateixa, diuen es forma propia de exemplars de Catalunya. Els individus ben caracterisats son poch freqüents, ab tot, abunden les formes de transició. Vola juntament ab lo tipo.

ab. (dismorfisme) *Caerulaea*.

(Femelles ab l' anvers de les ales cobert de color blau. Arribant fins á les llunes marginals, aquéstes en alguns exemplars son de color ver clar).

Al Tibidabo y á Santa Coloma de Gramanet, hem cassat algunes femelles, pertanyents á aquesta forma, volant juntament ab el tipo.

Arion, L.; Esp.; Hb.; O.; God.

var. *Alconides*, Auriv.

ab. *Unicolor*, Horm. (no te taques en l' anvers).

ab. *Arthurus*, Melvill.; Stgr.

Juny — Agost

Se troba extesa en la regió Pyninca; l' hem cassat á Guardiola-Bagá, St. Vicents de Rús y á Montgrony, en el mes d' Agost. També 's troba en la regió del Montseny; Viladrau (Antiga), Sant Jhiliá de Vilatorra (J. M. Bofill), Seva (R. de Casanova); Guilleries (Masferrer).

var. *Obscura*, Christ.

(Els exemplars presenten una coloració fosca, el blau sols extés en l' arrel del anvers de les ales).

Forma melanítica localizada en les regions alteroses del Pyreneus.

Género *Cyaniris*, Dalm. 1816'

Argiolus, L.; Bkh.; O.; God.; Frr.; Mill.; Leech; Tutt.

Acis, F.; Hb.

Cleobis, Sulz.; Esp.

Cuní y Martorell, cat. 36.

Mars — Abril

Juliol — Septiembre

Se trova extesa per tota la regió. Se presenta en dos generacions, es freqüent en ses localitats y al ensémps que 'ls *Lampides*, sol volar pel cim dels arbres.

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

OBRAS Y PUBLICACIONES REBUDAS PERA LA BIBLIOTECA

Boletín de la Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales.—Tomo X (1911), Núm. 1.

Boletín del Centro Excursionista de Zamora.—Año I, Núm. 2.

Bulletin of the Illinois State Laboratory of Natural History.—Vol. VIII, Juli, 1910; Vol. IX, October, 1910.

Atti della Reale Accademia dei Lincei.—Anno CCCVIII (1911), N.ºs 1 y 2.

Revista Montserratina.—Febrero de 1911.

Parergones del Instituto Geológico de México.—Tomo III, número 6.

Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana.—Tomo VI, N.º 1, Janer de 1911.

Revista de la Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales de Madrid.—Tomo IX, Núm. 5.

Entomologische Rundschau (Insektenbörse) — 28 Jahrgang (1911), N.º 1.

Bulletin de la Société Entomologique de France. — 1911, N.ºs 1 y 2.